

DE VIRGINISCHE BOOMKWARTEL

(*Colinus virginianus*)

Tekst en foto's: Dirk de Jong

Kwartels zijn kleine hoenderachtigen. Het verschil tussen haan en hen is goed te zien, niet alleen door gedrag en houding, maar meestal ook door de verschillen in kopkleur en/of tekening. Over het algemeen hebben de hanen een scherpe zwartwitte koptekening en laten de hennen een stemmig bruin zien. In dit artikel zullen we de Virginische boomkwartels eens uitgebreid onder de loep nemen.

Boven: Virginische boomkwartel, wildkleur haantje.

Links: Een koppel wildkleurige Virginische boomkwartels; de koptekening bij de haan is wit, bij de hen geelbruin.

Onder: Het wildkleurige hennetje.

Oorsprong

Virginische boomkwartels hebben een uitgebreide familie met de wetenschappelijke naam *Colinus virginia-*

nus. Er zijn meer dan 20 ondersoorten bekend. Ze hebben dan ook een heel groot verspreidingsgebied, vanaf het noordoosten van de Verenigde Staten tot en met het zuiden van Mexico en het westen van Guatemala. Daarnaast zijn ze ook uitgezet in Cuba, Haïti, Jamaica en St. Croix; het is namelijk een heel nuttige vogel voor de landbouw. Ze eten allerlei schadelijke insecten en veel onkruiden en onkruidzaden, terwijl ze aan de landbouwgewassen weinig schade toebrengen. In het moederland Amerika is het ook een geliefde jachtvogel die bekend staat om zijn smakelijke vlees. De Virginische boomkwartel wordt daar Bobwhite genoemd, naar de roep van de mannetjes; die naam hoor je hier ook nog

wel eens. Klik hier voor de roep: <http://www.assateague.com/call-nbw.wav>
(Sound source: Patuxent Wildlife Research Center, United States Department of the Interior).

Om aan de vraag te voldoen worden ze met duizenden opgefokt in speciale kwartelkwekerijen. Dat er dan af en toe een andere kleur tevoorschijn komt is dan ook niet gek. Een andere oorzaak van de vele ondersoorten en kleuren is het feit dat bepaalde gebieden bijna volledig geïsoleerd zijn van andere leefgebieden. In zulke gebieden zijn door selectie, onderlinge kruisingen, andere omstandigheden en/of voeding de verschillende ondersoorten ontstaan. Het zou een goede zaak zijn als er een boekje was waarin van al die ondersoorten een foto stond in kleur. Nu zijn we afhankelijk van het beeld wat tekenaars en schilders hadden van het dier en de manier van omschrijven van de ontdekker.

Boven: Een van de ondersoorten: de Mexicaanse Boomkwartel (*Colinus virginianus mexicanus*). Op de foto een mooi scherp getekende haan en een fraaie hen.

Soorten en kleuren

In ons volièremilieu (West Europa) is oorspronkelijke vorm, de Virginische boomkwartel, het meest voorkomend en dan in verschillende kleurslagen: wildkleur, geheel wit, grijs, bont en donker roodbruin, ook wel Red Tennessee genoemd. Van de ondersoorten zien we af en toe de Mexicaan (*Colinus virginianus mexicanus*), de Grayson (*Colinus virginianus graysoni*) en de Zwartmasker (*Colinus virginianus Ridgeway*). Sommigen ondersoorten lijken ontzettend veel op elkaar. Zeker als u geen vergelijkingsmateriaal hebt, is het niet te doen om ze

uit elkaar te houden. Er zullen dus wel wat "bastaarden" rondlopen; niet de bedoeling, maar het gebeurt al of niet bewust. Ook het selecteren op de verkeerde tekening of kleur brengt verschillende kleuren in de kooien. De grootste verschillen ziet men vaak in de koptekening. Het zijn even goed allemaal Virginische boomkwartels; goede foto's, duidelijke omschrijvingen of doelbewust verschillen fokken zijn opties om duidelijkheid te verschaffen.

Links: Nog een Mexicaanse boomkwartel, maar nu een te licht gekleurde hen.

**Haan (links) en hen (rechts onder)
van de Virginische boomkwartel, maar
welke variant?**

Als u een vreemde of afwijkende kleur tegenkomt, moet u niet meteen denken aan een nieuwe soort of een mutatie; er kan ook generaties terug iets anders in gekruist zijn, wat jaren later weer voor de dag komt. Alle kwartels van de nieuwe wereld (Amerika) zijn onderling te kruisen en ze leveren normaal vruchtbare jongen. Dit zijn zaken die ongewenst zijn, maar die helaas niet uit te roeien zullen zijn. Voor de tentoonstellingen zullen we moeten selecteren op een mooie scherpe zwartwitte koptekening. Ook de tekening op borst en flanken moeten mooi scherp getekend zijn; in welke kleur, dat laten we aan de keurmeesters over. Er lopen Virginische kwartels rond van donker roodbruin tot licht geel, of wel van Red Tennessee tot de Mexicaan en allemaal ontstaan uit de wildkleur Virginische boomkwartel.

Voeding

Een zaadmengeling voor tortelduiven, wat universeel voer en groenvoer, daar kunnen ze goed op leven. Tegenwoordig zijn er ook heel goede pellets voor siervogels op de markt. Het voordeel hiervan is dat de dieren een complete voeding binnen krijgen; ze kunnen niet alleen de lekkere hapjes uitzoeken. Kuikens hebben in de opfokperiode een heel eiwitrijk opfokvoer nodig, en ook dat is tegenwoordig in verschillende samenstellingen te koop. Daarnaast kan men nog als extra 'levend' voer geven. Kuikens eten alle soorten levend voer zoals maden, spinnen, regenwormen, meelwormen enz. Als volwassen dier eten ze eigenlijk wat levend voer betreft alleen nog graag een meelwormpje; de behoefte aan dierlijk eiwit is dan blijkbaar niet zo groot meer. Ook vers groen is een belangrijk onderdeel van de voeding, en dan speciaal brandnetelkoppen, brandnetelzaad, vogelmuur waar veel zaadknoppen in zitten en fijn gesneden gras. Voordeel van brandnetelzaad is, dat het vaak ook rijk is aan allerlei insecten, die door de jonge dieren graag worden gegeten.

**Links: Allerlei onkruidzaden, vers uit de natuur.
Rechts: Meelwormen.**

Boven: Brandnetels, vooral de gene die er wat armoedig bij staan, zitten vol met insecten, spuugbeestjes, bladluizen, spinnetjes enzovoort, die door de jonge kwarteltjes graag worden gegeten.

Pas op! Kuikens kunnen zeer agressief worden bij het voeren van levend voer, ze gaan dan pikken naar alles wat beweegt. Het bijzetten van jongere kuikens is zodoende meestal geen succes; de kleinere teentjes en pootjes worden als voer gezien. Meelwormen moet u daarom altijd in kleine stukjes geknipt voeren aan de kuikens.

We ringen de Virginische boomkwartel familie met 6 mm ringen.

**Links:
Een paartje van
de ondersoort
Mexicaanse
Boomkwartels.**

Verdraagzaamheid

Doordat ze nog al vliegerig zijn en graag hoog slapen, zijn ze niet geschikt om te houden in een gezelschapsvolière met kleinere vogels. Niet dat ze agressief zijn tegen andere vogels, maar ze verstoren de nesten, door tegen de avond pal voor een nestingang te gaan roesten bijvoorbeeld. Samen in 1 kooi met wat grotere duivensoorten of grote parkieten geeft geen enkel probleem.

Virginische boomkwartels kunnen het beste als koppel gehouden worden. In het najaar en de winter kunnen ze in rust, als groep samen worden gehouden. Niet

te eiwitrijk voeren en niet extra bijlichten, anders wordt het vechten. Geen dieren bijplaatsen, ook niet als er een paar weg geweest zijn naar een tentoonstelling. Deze hebben vaak een paar dagen veel licht gehad en lekker warm gezeten, de voortplantingsdrift komt dan op gang en dat brengt onrust in de groep.

Ook in het wild leven ze in het najaar en winterseizoen in groepen; in het voorjaar trekken de koppeltjes een voor een weg. Als er geen zitstokken zijn en ze noodgedwongen op de grond moeten slapen als groep, dan slapen en rusten ze in de 'egelstelling'. Ze vormen dan een cirkel, de staarten tegen elkaar en de koppen naar buiten, zo kunnen ze alle windstreken in de gaten houden.

Boven: Een van de ondersoorten van de Virginische Boomkwartel: de Cuba Boomkwartel (*C.v. cubanensis*) zoals rond 1850 getekend door John Gould, waarbij werd aangetekend dat dit nog de oorspronkelijke, niet vermengde soort was. Het opvallendste verschil met de nominaatvorm is te zien aan de aanmerkelijk kortere snavel, het uitgebreidere zwart aan de kop en de sterk afwijkende tekening op flanken en buik.

Links: Kwartelnest.

Klimaat

Virginische boomkwartels kunnen goed tegen de kou in ons klimaat, tenminste, als ze een droog hok hebben. Leven op een vochtige bodem is iets waar ze een grondige hekel aan hebben, net als aan hokken waar muizen in lopen.

Vocht brengt wormen en coccidiose, en muizen urineren over het voer; kwartels kunnen daar beslist niet tegen.

Kwartels die in een binnenkooi gehouden worden, zitten vaak wat ruw en rommelig in de veren. Ze zitten dan te droog; af en toe even nat spuiten met een plantenspuit doet dan wonderen. In de vrije natuur lopen ze in de morgenuren ook door het dauwnatte gras en de rest van de tijd in een gortdroge omgeving. U doet een kwartel een enorm plezier als hij af en toe een zand- of stofbad, in droge tuinturf bijvoorbeeld, kan nemen. Een waterbad nemen ze nooit.

Voortplanting

Het kweken met deze kwartels levert geen noemenswaardige moeilijkheden op, al zullen niet alle koppels tot natuurbroed overgaan, wat toch het meest te prefereren is. Vaak is het ongeduld van de mens de grootste boosdoener. Anders met u zelf afspreken: de eerste 10 of 20 eieren in de broedmachine en voor de rest rustig afwachten wat er gebeurt. Op een leeftijd van 1 jaar zijn Virginische kwartels al teelbaar. U kunt jaren plezier beleven aan een koppel, want in het volièremilieu kunnen ze wel 10 jaar oud worden. In het voorjaar legt de hen een serie spierwitte eitjes die heel puntig van vorm zijn; het zijn echt duidelijke driehoekjes. Soms maken ze alleen een eenvoudig kuiltje in de grond met wat dood plantenmateriaal gestoffeerd. Er zijn echter ook koppels die, als u ze voldoende droge grasjes of wel hooi, riet of biezen geeft, een prachtig overkoepeld nest maken. Als hulp kan men een grote bloempot van ongeveer 25 à 30 cm doorsnee nemen. Snij een mooie ingang in de rand en zet hem op zijn kop in de ren, gecamoufleerd met rotsblokken of houtstronken, dat is vaak nog decoratief ook. U kunt de bloempot ook op zijn kant leggen en een klein stukje ingraven; hoe meer variatie aan broedgelegenheid hoe beter.

Rechts boven: Nest met eieren van de Virginische boomkwartel.

Rechts: Wildkleur kwartelhaan aan het broeden.

Onder: Mexicaanse boomkwartel haan met jongen.

De broedduur is 23 à 24 dagen, bij natuurbroed soms zelfs nog wat langer. Het is opvallend hoe lang ze soms het nest verlaten om voedsel tot zich te nemen of een uitgebreid zand- of stofbad te nemen. Nog een bijzonderheid van deze soort: als het vrouwtje overlijdt tijdens het broeden, dan neemt het haantje de taak over en brengt in zijn eentje de jongen groot. Er zijn zelfs gevallen bekend van haantjes die gingen broeden terwijl de hen dit naliet en gewoon in de kooi rond bleef scharrelen. Als een koppel niet wil gaan broeden kunt u, om de broedlust op te wekken, de hen weghalen. De haan zal dan in heel veel gevallen overgaan tot broeden.

Een Virginische Boomkwartel hen (links) en haan (onder) in de kleurslag 'barred'.

Tot besluit

Voor de liefhebber en kweker van vogels is de Virginische boomkwartel in alle soorten en kleuren een uitdaging. Ongetwijfeld zullen er nog vele fouten gemaakt worden. Wij mogen ons hierdoor zeker niet laten ontmoedigen, integendeel, volhouden en verbeteren, dan zult u merken dat u ook, nog steeds van de vogels kunt leren.

Links:
De kop van de 'zwartmasker', maar is de lichaamskleur ook goed?

Copyright ©2008
Aviculture-Europe.
All rights reserved
by VBC